

สืบเนื่องมาจากเรื่อง"การไต่มาซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัย

.....ระที่ ๕๔๖

ผมได้อ่านข้อเขียนของอาจารย์บุทา วงศ์ไชย ในคอลัมน์"ทรรศนะ"ของสยามรัฐ ฉบับวันอังคารที่ 28 กุมภาพันธ์ 2532 เรื่อง"การไต่มาซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัย" แสดงแง่คิดต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาซึ่งอยู่บนฐาน"การแต่งตั้งกับการเลือกตั้ง" โดยเฉพาะการสรรหาด้วยการรับฟังความเห็นจากบุคคลากร ซึ่งแม้สภามหาวิทยาลัยจะมีอำนาจเพิ่มเติมในการแต่งตั้งที่เป็นทางการ แต่ในทางปฏิบัติก็มีการผ่อนปรนด้วยแนวทางที่อยู่บนฐานของการรับฟังความต้องการจากบุคคลากรในมหาวิทยาลัย

หลังจากที่ผู้บริหารสะท้อนพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาปรากฏ และทำให้มีการเชื่อว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเลือกได้บุคคลากรเข้าสู่ตำแหน่งบริหาร ที่หย่อนด้วยคุณภาพ ทำให้เกิดความคิดแย้งกันขึ้นว่า ระหว่างการแต่งตั้งโดยตรง กับการใช้ความคิดเห็นของบุคคลากรภายในสถาบันเป็นฐาน วิธีไหนจะดีกว่ากัน

นอกจากการนำมาคิด มาวิจารณ์แล้ว บางครั้งก็มีการนำเข้าไปอภิปรายกันในที่ประชุมสัมมนา เพื่อค้นหากันว่าทำอย่างไรจึงจะดี ผมเองก็เคยค้นหาแบบนี้มาก่อน แต่พอเวลาผ่านไปนานทีไร กับภาวะความวุ่นวายอยู่ภายในรูปแบบของปัญหา ร่วมกับผลที่ปรากฏออกมา ค่อย ๆ ทำให้รู้สึกได้ว่า หากจะหากข้อไปภายในอ่างใบที่ตนเองเคยกำหนดรูปร่างลักษณะและขนาดของมันไว้ด้วยตนเอง เห็นจะเสียเวลาที่ชีวิตตนเองมีจำกัดอยู่แล้วโดยสังขาร

ผมออกจะเห็นใจครูบาอาจารย์ที่ชีวิตยังคงทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัย และต้องเผชิญกับปัญหาซึ่งหลายคนอาจรู้สึกอึดอัดใจ รวมทั้งเสียงจากประชาชนคนนอกที่วิจารณ์คุณภาพของสถาบันการศึกษาไปในแนวทางที่ไม่ค่อยจะดี รวมทั้งกลุ่มที่แสดงออกด้วยอุดมการณ์และเจตนาดีคือส่วนรวมจริง ๆ

หากหวนกลับมามองสู่ทิศทางอีกทิศทางหนึ่งซึ่ง เป็นมุมมอง และมองสู่โครงสร้างการบริหารงานด้วยภาพรวม เห็นจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาด้วยการมุ่งไปสู่พื้นฐาน ไม่ใช่มุ่งไปที่ส่วนปลาย หรือส่วนที่เป็นผลปรากฏให้เห็นได้ด้วยตา แต่ปัญหานั้นมักจะมองไปสู่ทิศทางที่เห็นได้ด้วยตา เพราะยังมีอารมณ์รัก ชอบ โกรธ หลง เป็นธรรมดา

ผู้บริหารภายในระบบการจัดการศึกษาที่เป็นทางการ หากเข้าใจการสรรหาที่ดี การเลือกตั้งที่ดี ได้อย่างถ่องแท้ ถ้าผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาแล้ว แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี ควรแก้ที่ไหน คำตอบน่าจะได้แก่ "ควรมุ่งการแก้ไขที่บุคคลากรในมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการเลือกตั้ง เจกเช่น ส.ส.ที่ไม่ดี หากมุ่งแก้ที่ส.ส.เป็นหลักไม่ ต้องมุ่งแก้ที่ประชาชน ส่วนการแก้ที่ ส.ส.มัน เป็นเพียงส่วนแต่งเท่านั้น

ครูอาจารย์ทุกวันนี้ อยู่ในสภาพอย่างไร มีพฤติกรรมและนิสัยอย่างไร แต่ละคนที่หวังดีต่อการศึกษา น่าจะมุ่งประเมินตัวเอง มากกว่าที่จะไปโทษสิ่งโน้นสิ่งนี้ อันเป็นภาพสะท้อนของการแสดง"ความหลง"ในภาวะจิตใจ

นอกจากด้านดังกล่าวแล้ว ในอีกด้านหนึ่ง น่าจะได้แก่"การต่อสู้เพื่อความถูกต้อง"ซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ และการต่อสู้หาไข่มุ่งไปที่ฝ่ายบริหารเท่านั้น แม้ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในมหาวิทยาลัย หากเห็นว่าประพฤตินไม่ถูกต้องชอบธรรมด้วยเหตุด้วยผล ก็ต้องต่อสู้เพื่อการแก้ไขด้วยอย่าง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

มีมันแล้ว การนำมากินมาทุกคนก็ดัง เช่นทุกวันนี้ มันก็เป็นวัฏจักร เช่นการพายเรือในอ่างอย่างไม่จบสิ้น เพราะหาทางแหวกออกจากวงวัฏจักรที่แท้จริงไม่ได้ ในที่สุดมันก็แข็งไปเอง

เราหวังที่จะเห็นสถาบันการศึกษา เป็นอิสระ แต่จิตของคนจำนวนไม่น้อยไม่อิสระ เพียงได้เกาะแข่งเกาะซากลุ่มอำนาจ กลุ่มผลประโยชน์ เพราะพึ่งตนเองบนฐานความชอบธรรมไม่ได้ แล้วจะไปหวังให้มหาวิทยาลัยมีอิสระภาพที่แท้จริงได้อย่างไรกัน

ผมรู้สึกชื่นชมยินดีต่อคณาจารย์ที่ต่อสู้กับแนวคิดที่ยังยึดเกาะอยู่กับระบบอำนาจของราชการ เช่นการคัดค้านการยกฐานะทบวงขึ้นเป็นกระทรวง และเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการโค่นผู้บริหารมาจากการหยั่งเสียงบุคคลากร แต่หากสิ่งดังกล่าว ไม่ได้มาเพราะ "การไปลอกแบบฝรั่ง" แต่มาด้วยความมีภูมิปัญญาที่แท้จริง ควรจะให้มีการให้ความสนใจต่อการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการออกเสียงกันอย่างจริงจัง แล้วผลสำเร็จในระยะยาว มันจะไ้มาด้วยตัวของมันเองโดยสังขรรณ

ก่อนที่จะเริ่มต้นยุคนี้ ควรประเมินเพื่อรู้สถานการณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานเสียก่อนว่า ขณะนี้ ครูอาจารย์ที่มีพื้นฐานจิตใจ ใจกว้างออกไปยึดติดอยู่กับฐานปลอมอันมีมากน้อยเพียงใด กับอีกทิศทางหนึ่งเนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นของมวลชน ความหวังของเราแต่ละคนที่ผูกพันมานานพอสมควรแล้วก็คือ หวังที่จะได้เห็นมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสรับใช้ประชาชนอย่างถึงความต้องการที่แท้จริง

การพัฒนาครูอาจารย์ที่หวังไว้ว่าจะมุ่งไปสู่การยกระดับคุณภาพได้อย่างจริงจังนั้น จำเป็นต้องเปิดใจกว้างรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะจากประชาชนอย่างรู้ได้ถึงความสำคัญ หากยังสะท้อนภาพพจน์ให้เห็นได้ว่า มีแววของการรวมตัวกันเป็น "พวก" ทำให้ปิดกั้นตนเองและแยกตัวออกมาจากประชาชนไม่

หากกระทำตรงตามแนวทางที่ใดกล่าวมาแล้วนี้ได้ ก็เชื่อว่า การเลือกตั้งหรือการหยั่งเสียงจากบุคคลากรเพื่อไ้มาซึ่งผู้บริหารที่ดีมีคุณภาพ จะประสบผลสำเร็จได้เอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทน หากอะไรไม่ได้ดังใจแล้วก็หื้อแท้ ขาคความมั่นคงอยู่กับร่องกับรอย มีข้ออ้างต่าง ๆ เข้ามาแทรกแซงมากขึ้น คงประเมินสถานการณ์ได้ว่า แนวโน้มกำลังเป็นอย่างไรและมุ่งไปสู่ทิศทางไหน คงคิดกันไ้เองไม่ช้าก็เร็ว

ผมนึกถึงคำกล่าวที่กล่าวกันเสมอ ๆ ว่า "ไปรคเกาให้มันถูกที่คิน" และขอแถมท้ายต่อไปอีกว่า มันคินที่เนื้อหนัง แต่กลับไปเกาที่ผาซึ่งเป็นสิ่งห่อหุ้มปิดบัง ยิ่งในกรณีทุกวันนี้ ผามันหนามากเสียด้วย เกาเท่าไ้ผันก็ยากที่จะรู้สึกได้ถึงเนื้อหนังที่แท้จริง หากคิดจะทำให้ไ้โดยจริง ๆ ครูอาจารย์คงต้องมีความกล้าที่จะเดินสวนทางกับค่านิยมของสังคมไทย หากรู้ว่า ค่านิยมทุกวันนี้มันจะนำชีวิตไทยไปสู่ความเสื่อมโทรมยิ่งขึ้นทุกที แม้ว่าจะต้องเอามือฉวางเข้าไปเกาไ้ร่ผา ก็คงต้องยอม .